Bogár László

ÖN-TÉR-KÉP – NEMZETÁLLÍTÁS, AVAGY A LÉLEK KVANTUMMECHANIKÁJA

Kísérlet a nemzet morfogenetikus tereinek feltárására

Ebben a dolgozatban életem egy olyan meghatározó szellemi élményéről szeretnék beszámolni, amelynek leírása nem ígérkezik könnyű feladatnak. A bőség zavarával küzdök, mert e közel két évig tartó szellemi kísérletsorozat során nagyjából harmincszor annyi jegyzetet készítettem, mint amennyi egy ilyen terjedelmű írásba fér, így meglehetősen önkényes döntések egész sorát kell meghoznom most, amikor válogatni próbálok közülük. A történet úgy kezdődött, hogy Jelenczki István, akinek akkor már két filmjében is szerepeltem, 2013 júniusában meghívott egy beszélgetésre, amin rajtunk kívül felesége, Zseni Annamária, neves pszichiáter vett részt. Az e közel négy órás indítóbeszélgetést követő két év során igen sok energiát szántunk arra a szellemi kísérletre, melynek a lényegét próbálom az alábbiakban összefoglalni. Jelenczki István és Zseni Annamária a beszélgetés során arra kértek, hogy legyek „szerzőtárs" abban a vállalkozásban, amelynek során megkíséreljük a *családfelállítás* nevű pszichoterapikus eljárást a magyar nemzet nevű emberi közösség egészére alkalmazni, ha szabad így fogalmaznom, *nemzetgyógyító* célzattal. A történeti előzményekről talán annyit, hogy Bert Hellinger német kutató az 1980-as évek második felében kezdte el a családfelállítás módszerének kidolgozását. És itt mindjárt egy kis kitérőt kell tennem e módszer mibenlétének rövid összefoglalása érdekében, amihez elsősorban a különböző ismertetők szövegét használnám fel, ám később egyre inkább az ezekkel részben vitatkozó saját tapasztalataimra építenék. A *Familienaufstellung* szó szerinti fordítása alapján ez a terápia Magyarországon – nagyjából az elmúlt húsz év során – *családleképezés, családfelállítás, családállítás* neveken vált ismertté. Általában csoportos formában történik, de egyéni foglalkozás is lehetséges. A csoportos formánál az adott személy két-három mondatban elbeszéli családi problémáját, majd a vezető pszichológus és/vagy maga a személy a családtagok „képviseletére" megszemélyesítőket választ a csoportból, akik nem tudják, hogy konkrétan kit „képviselnek". Helyüket a térben a vezető jelöli ki, vagy megkéri a családi problémával jelentkező személyt, hogy kezeit vállukra téve helyezze el őket úgy, ahogy abban a pillanatban érzi. Ezután magától elindul a személyek mozgása, mintegy ráérezvén a személy és a hozzá tartozó sorsok, események energiájára, kötődéseire. A mozgásban előbb utóbb megjelenítődik az adott család sérült pontja – a feltehetőleg kitagadott, elfelejtett, megítélt

„odatartozó". Ez után következik a tudattalan egyetemes szeretetáramlás blokkolásából fakadó görcsök feloldása és a tudatos szeretetstruktúrák kialakítása: a személy az addig felvállalt sorsot nagy tisztelettel visszaadja annak, akihez az tartozik, gondolkodásmódja türelmesen és megértőn ítéletmentessé válik, s így elkezdheti a saját életének, sorsívének felépítését. Az adott személlyel való egyéni foglalkozásnál a vezető és a személy együtt idézik fel az egész mezőt és keresik meg a sérült pontot. Egy fehér lapon jelképes figurákkal jelenítik meg a mező résztvevőit, és ugyanúgy eljuthatnak a szeretetteljes gyógyító mondatokig, mint a csoportos foglalkozáson.

Bert Hellinger, aki Afrikában misszionáriusként ősi gyógyító eljárásokat megismerve jutott el a családfelállítás gondolatához, azt állítja, hogy ő *nem feltalálta*, hanem csak *felfedezte* a módszert, ami feltehetőleg ősidők óta létezik a tradicionális szakralitás világában. Ezért szerinte ez a metódus szabadon terjeszthető, nincsenek dogmái, de még szigorúan kötött szabályai sem. Ebből következően nincsenek minőségi normái, ellenőrző vagy akkreditáló intézményei. A módszer gyakorlati működését számos esetben megfigyelték, a hatásmechanizmus magyarázatára több, párhuzamos elmélet is létezik, bár tudományosan egyelőre egyik sem igazolt. (Később még visszatérünk arra a nem lényegtelen kérdésre, hogy mit is jelent itt a „tudományosság" kritériuma.) Egyes nézőpontok szerint a rá jellemző mintázatot az egyén magában hordozza neveltetése, látott családi, párkapcsolati viselkedésmintái, hiedelmei lenyomataként. Mások szerint az egyén közvetlen tapasztalásaitól függetlenül is eltárolódnak családi mintázatok, amelyek „láthatatlanul" nagy hatással vannak rá. Utóbbi nézőpont hívei szerint ezeket egy morfikus, más elnevezéssel morfogenetikus szellemi mező (a kifejezést először Rupert Sheldrake angol kutató használta) tárolja, és az eltárolt minták befolyásolják az egyén döntéseit. A családfelállítást sok támadás, kritika is éri „elméleti megalapozatlansága", „tudománytalansága", sőt, egyesek szerint „áltudományos" volta miatt, a gyakorlatban azonban sikeresen tud kezelni más módszerekkel nehezen elérhető helyeken található pszichés sérüléseket. A mezőszemléletű megközelítés szerint a családfelállítás egy adott család „szellemi mezőiben" történő, ott mintázatot felderítő rendeződés. A mezőbe tartozik a terápiát kérő személy, az ősei, a korábbi és a jelenlegi kapcsolatrendszerei. A szellemi mező Hellinger szerint egy morfogenetikus energiamező: a formák keletkezésének terrénuma. A morfogén szó eredetileg valamely biológiai szövet fejlődéséért felelős biokémiai faktort jelölt. A családfelállítás során való használata arra utal, hogy a világmindenségben számos olyan „ősmintázat" létezik, ami egymástól (látszólag) távol eső „vidékeken" is feltűnik. Egy korall, a tüdő érhálózata, egy fa ágainak rajzolata, egy torkolatánál sok-sok ágra szakadó folyó képe megdöbbentően hasonló mintázatokat jelenít meg. Benoit Mandelbrot francia fizikus, az ilyen önismétlő mintázatok matematikájának megalkotója, *fraktáloknak* nevezte el ezeket. Az elnevezés azon a megfigyelésen alapul, hogy ha valami megtörtént, akkor hajlamossá válik arra, hogy idővel újra és újra megismételje önmagát, mígnem előbb *mintázattá*, végül pedig *formává* alakul. Amikor az egyén cselekvés előtt áll, az ősformák e morfogenetikus mezője mintegy emlékezik, és megismételhet egy korábbi cselekvést.

„A családfelállítást sok támadás, kritika is éri »elméleti megalapozatlansága«, »tudománytalansága«, sőt, egyesek szerint, »áltudományos«« volta miatt, a gyakorlatban azonban sikeresen tud kezelni más módszerekkel nehezen elérhető helyeken található pszichés sérüléseket."

Ezért fordulhat elő, hogy egy családban generációról generációra ugyanazok a sorsok, esetenként sorstragédiák ismétlődnek, mert a családi mező „emlékezete" ugyanazokat a mintázatokat hívja elő. Bert Hellinger megfigyelte, hogy ha ezt a mezőt kívülről új szellemi behatás éri – ha új szellemi mozgást állítunk be –, akkor ez az ismétlődés megáll, és az egyén képes lesz új életszakaszt kezdeni. A gyógyulás azzal kezdődik, ha a múltat – az ismétlődésekkel együtt – tisztelettel elfogadja, de nyitottá válik a jövő felé, és vállalja a mintázatváltás pillanatának kockázatát. Amikor az egyén felismeri a valóságos valóságot, vagyis azt, ami van, és nem annak bűvöletében él, hogy a valóságnak milyennek kellene lennie, akkor ez az a pillanat, amikor gyógyító mondatokkal az új szellemi mozgás beállítható. A mondatok szeretettel teljesek, elfogadóak és hatásukat azokban a mélyrétegekben fejtik ki, amelyekben a mintázatképződés zajlik.

Hellinger megfigyelése, hogy – mint ő maga fogalmaz – *„Létezik olyan mélység, amelyben már minden összefolyik, és ez a mélység kívül esik az idő határain. Az életünk olyan, mint egy piramis. Fenn, az egészen kicsi kis csúcson zajlik minden, amit általában történelemnek neveznek. Lenn, a végtelen mélységben a jövő és a múlt összemosódik. Ott csak tér van, idő már nincs. Néha előáll olyan helyzet, melynek során kapcsolatba kerülünk ezzel a mélységgel. Ilyenkor valamilyen rejtett rendszert ismerünk fel benne és lelkünk valami nagyobb dimenzió irányába képes elmozdulni."* A családfelállítás ebből a mélységből, *mélymezőből* jeleníti meg képviselők révén a család legbelső erőtereit, legalábbis addig a határig, amíg azt egyáltalán érzékelni képes. A pszichoanalízis, a hipnózis, a tranzakció-analízis és a családterápia módszereit saját eseteinek alapos tanulmányozásával és megfigyeléseivel ötvözve Bert Hellinger tehát túllépett a hagyományos nyugati pszichológia megszokott fogalmi keretein, és új módszerével rövid időn belül igen látványos sikereket ért el. Felfedezte, hogy létezik egy *közös családi lélek* vagy *„családlény"*, egy olyan családi energiamező, amely meghatározó módon irányítja az egyes emberek életét. Ebben a családi lélekben, illetve az ezt generáló lelki mezőben szigorú törvények uralkodnak. Ha ezek a mezők, illetve az őket generáló rend megsérülnek, akkor az generációkon keresztül súlyos negatív hatással lehet bármely családtagra. Mégpedig azért, mert működésbe lép a *rendszer-lelkiismeret*, például úgy, hogy a gyermek vagy az unoka kezd el minden érthető ok nélkül valamilyen negatív testi-lelki tünetet mutatni. Mivel az okok ilyenkor nem a saját élettörténetben vannak, mindaddig eredménytelenek maradhatnak a testi és lelki kezelések, amíg a rejtett dinamika napvilágra nem kerül, és fel nem oldódik. Ennek pontos felismerése éppen ezért rendkívül fontos feladat, bár nyilvánvalóak azok a nehézségek, amelyekkel meg kell küzdeni. A családfelállítás során a *családi lélek* megkezdi a kiegyenlítést, a jóvátételt.

„(…) létezik egy közös családi lélek vagy »családlény«, egy olyan családi energiamező, amely meghatározó módon irányítja az egyes emberek életét. Ebben a családi lélekben, illetve az ezt generáló lelki mezőben szigorú törvények uralkodnak. Ha ezek a mezők, illetve az őket generáló rend megsérülnek, akkor az generációkon keresztül súlyos negatív hatással lehet bármely családtagra."

Amit eddig összefoglaltam, inkább egyfajta „hivatalos" ismertetés volt, a továbbiakban a saját benyomásaim, tapasztalataim nyomán próbálom összefoglalni a közel két éven át tartó szellemi élményzuhatag bennem létrejött lelki lenyomatait. Különös érzés átélni azt a groteszk és kissé tragikomikus helyzetet, hogy a nyuga-

tias modernitás lélekgyógyász tudománya most kissé öntelt és némileg felszínes módon *„felfedez"* valamit, ami tízezer éveken át volt az emberi közösségek természet adta őstudása, mélytapasztalata. Valójában persze ma is az, csak már nem ismerjük az eljárásokat, amelyek segítségével mindez működésbe hozható. Az egyik legősibb felismerés ugyanis, hogy *nincs más a világon, mint az egyetemes szeretetenergiák végtelen áramlása*. Minden baj, sérülés és betegség abból származik, ha valami gátolja e szeretetenergiák szabad áramlását. Ebben a kozmikus rendszerben olyan komplex önkorrekciós mechanizmusok működnek, amelyek minden körülmények között képesek a rend helyreállítására, bár, mint látni fogjuk, ennek „ára" van. Ez az ár pedig azt jelenti, hogy többlet szellemi energiát kell bevinni a „rendszerbe". Egyébként éppen ezért talán pontosabb volna, ha helyreállítás helyett *helyrerázást* mondanánk, mert a magyar nyelv, mint mindig, itt is nagy látható erővel mutatja meg a lényeget. A családállítás módszerét úgy kell elképzelnünk, mint amikor egy nagyon sok elemből álló igen bonyolult komplex rendszerben megbomlik a rend, de mint a tűt a szénakazalban megtalálni, oly nehéz pontosan megmondani, hogy hol és hogyan ment végbe a rend megbomlása, pontosabban, hogy hol, mikor és hogyan játszódott le az a történés, ami valójában az „ismeretlen főszereplő". Ezért e megoldás azt a hétköznapi technikát választja, hogy elkezdi szelíden, türelmesen, óvatosan megrázni a rendszert, bízva abban, hogy a dolgok spontán, öngyógyító mechanizmusai és a tudatosítás helyrerázzák a helyükről (mármint a rend ősmintázata alapján meghatározott helyükről) elmozdult elemeket. Hasonló mechanizmus a természetben például a vadludak repülése. A vándormadarak, akár sok ezer kilométeres repülésük során többnyire egy, az ősi rend mintázatát követő aerodinamikai ékben repülnek, hogy a lehető legkisebb energia felhasználással a lehető legtöbben érjenek el épségben és egészségben az út végére. Ám az út során gyakran előre nem látható okok (például időjárás, a raj tagjainak elgyengülése, betegsége, sérülése stb.) rendszeresen megbontják a rendet, gátolják a gondoskodó kozmikus szeretetenergiák szabad áramlását. Ekkor spontán módon beindulhat valami, ami nagyon hasonlít arra, amit a családállítás módszere is követ. A csapat tagjai elkezdenek olyan mozgásokat végezni (óvatosan elkezdik „rázni" a rendszert), amelynek nyomán az aerodinamikai ék önkorrekciós hálóként átrendezi önmagát úgy, hogy a gyengébbek repülése kevesebb energiát igényeljen, s így, és ez a lényeg, az egész közösség megmaradásának esélye összességében, a gátló tényezők ellenére se romoljon, vagy, ha lehet, még javuljon is. A család és más közösségek (amilyen a vadlúdcsapat) esetében ugyancsak működik egy olyan energiamező, amely az adott „családlelket" vagy „családlényt", „közösségi szellemet" megtartja, táplálja. Függetlenül attól, hogy a közösség egyedei ebből mennyit tudatosítanak, működik egy olyan kollektív energiamező, amely a kozmikus egészhez kapcsolja az adott közösséget. Amikor egy személy minden, az ő közvetlen, egyedi, empirikus életéből kikövetkeztethető, látható ok nélkül elkezd „rendellenesen" viselkedni, akkor feltehetőleg a család előző generációiban bekövetkezett, ám többnyire rejtve maradó trauma következmé-

„(…) a nyugatias tudomány az elmúlt három-négy évszázad során az általa megfogalmazott létértelmezési logikát és az arra épülő eljárások egész rendszerét a létmegértés egyetlen lehetséges módjaként állította be. Ami ennél is fontosabb, hogy ezzel párhuzamosan sikeresen igyekezett hiteltelenné tenni minden rajta kívül eső megközelítési módot."

nyeinek a tudattalan kiegyenlítési kísérletéről van szó. A trauma tudatos felszínre hozása, átélése, a bűnbánat és a megbocsátás, elengedés által feloldhatja a blokkoltságot, és ezt éppen a családállítás „helyrerázó" módszerével teheti meg. Mint bizonyítani próbáljuk, ez bármilyen közösségre igaz lehet, adott esetben tehát akár egy nemzetre is.

A családállítás alapfilozófiája, mint már említettem, kapcsolódik a fraktálokról illetve a morfogenetikus mezőkről szóló elméletekhez. Mindkét elméleti rendszer abból a feltételezésből indul ki, hogy a létezés egésze olyan univerzális mintázatokat követ, amelyek meghökkentő azonosságot, állandóságot mutatnak az egész világegyetemben. Ahogy már említettem, az a tény, hogy egy atom képe a körötte keringő elektronok pályáinak „felhőivel" meghökkentő azonosságot mutat a galaxisok spirálkarjaival, vagy, hogy egy fa ágainak bonyolult hálózata tökéletesen hasonló mintázatot követ, mint a tüdő érhálózata, egy hatalmas folyó deltájának ágai, vagy egy nagy korallzátony felépítése, sokat elárul minderről. A legősibb tudások egyébként a rész és az egész egymást átható komplex dialektikájára épültek, arra a Hermész Triszmegisztosz által is kifejtett alapelvre, hogy *„amint lent, úgy fent"* is ugyanazok a mintázatok határozzák meg a létezés alapvető tereit, mezőit. Ez egyúttal azt jelentheti, bár ennek bizonyítása nem könnyű feladat, hogy mindez – és erre utal a morfogenetikus mezők feltételezése is – egy eddig fel nem tárt „mechanizmus" révén a világ valamennyi létezőjét összeköti. A családállítás során a „helyrerázás mechanizmusai" segítségével a szereplők, akiket itt képviselőknek hívnak, egyfajta „antennaként" nyúlnak ezekbe a kozmikus terekbe, hogy onnan, mintegy lehívják azokat az ismereteket, információkat, amelyek segítségével egymástól reménytelenül távoli tér-idők között is közvetlen kapcsolat létesíthető. Kideríthetővé, feltárhatóvá válhat egy időben és térben már távoli létsérülés, amelynek feldolgozatlansága okozza a szeretetáramlás gátoltságát. Bár a modernitás tudománya, ha nem is ellenségesen, legalábbis gyanakodva szemléli ezeket a törekvéseket, egyre több olyan tudományos felfedezés születik, amelyek inkább megerősítik, mint cáfolják e feltételezéseket. Az egész kvantumfizika is alátámasztani látszik ezen alaphipotéziseket. A modern tudomány gyanakvása feltehetőleg leginkább arra a félelemre épül, hogy e kutatások illetve feltételezések tudományos eszközökkel való bizonyítása egyben azt jelentheti, hogy a fizika helyett a metafizika világértelmezési logikájára épülő komplex rendszerek, mint amilyenek az ősi rítusok, a sámánok és táltosok keltette szellemi áramlások, tudományosan is igazolhatóvá válnak. Ez a nyugatias modernitás és tudománya számára azért lenne mérhetetlenül veszélyes csapás, mert egyértelművé tenné, hogy az általa képviselt tudományos létértelmezési logika *csak egy a lehetséges ilyen logikák közül*. Teljesen önkényes azon univerzális igénye, hogy önmagát és valóságértelmező eljárásait, technikáit, alkalmazott mentális sémáit mint *egyetlen lehetséges* megközelítési módot tünteti fel. Vagyis kiderülne, hogy *a felvilágosodásnak nevezett folyamat ennek a rejtett lét-diktatúrának a foglalata csupán*, és ennek beláthatatlan, pontosabban nagyon is belátható következményei lennének a világhatalmat ténylegesen gyakorló, saját létüket is tagadó globális erők hosszú távú jövőjét és globális hatalomgyakorlását illetően.

És, ha már a kvantummechanikát említettem, érdemes itt egy hosszabb kitérőt tenni. A nyugatias tudománynak ugyanis éppen ez az a területe, ahol legmegrendítőbb módon mutatkoznak meg az egész modernitás szellemi válságának jelei. Fontos előrebocsátani, hogy a kvantumelmélet az elmúlt egy évszázad során egyre talányosabb, mi több, a nyugatias tudomány egésze számára is egyre inkább zavarba ejtő összefüggéseket fedez fel. Talán éppen ez jelenti ma, és főként az előt-

tünk álló, módfelett kalandosnak ígérkező évszázad során azt a tudományterületet, amelyen keresztül felszínre törnek a modern tudomány legmélyebb ellentmondásai. Ezek abból az egyre kevésbé elrejthető összefüggésből származnak, amelynek lényege, hogy a nyugatias tudomány az elmúlt három-négy évszázad során az általa megfogalmazott létértelmezési logikát és az arra épülő eljárások egész rendszerét a létmegértés egyetlen lehetséges módjaként állította be. Ami ennél is fontosabb, hogy ezzel párhuzamosan sikeresen igyekezett hiteltelenné tenni minden rajta kívül eső megközelítési módot. Ám a kvantumelmélet által felszínre hozott összefüggések egyre több olyan paradoxont mutatnak, amelyek feloldásához a modern nyugati tudományok értelmezési kerete, legalábbis önmagában (minden mást kizárva), már alkalmatlannak bizonyul. Mindez hatalmas feszültségeket kelt ugyan, de egyúttal talán elindítója lehet olyan folyamatoknak, amelyek esélyt nyújtanak a tudományos diskurzusból eddig kirekesztett megközelítési módok és kutatási eljárások – amilyenné a nemzetállítás is válhat – diskurzustérbe való emelésére illetve visszaemelésére.

„(…) mindenki az előző nemzedéktől kapja a létezés lehetőségét, és hogy ez az út megmásíthatatlanul egyirányú. Mindez kozmikus dimenziójú ajándék, de potenciálisan végtelen felelősség is, mert egyúttal az előző nemzedékek minden halmazati terhét is megöröklöjük, noha nem tudhatjuk, hogy mindez mennyiben érinti a mi konkrét egyedi életünket."

Az alábbiakban először arra tennék kísérletet, hogy megpróbáljam összefoglalni mindazt, amit az uralkodó tudományos beszédmód a kvantumelméletről napjainkban állít. Ebben a beszédtérben egyébként egyelőre nem nagyon van konszenzus arra nézve sem, hogy egyáltalán melyik kifejezés használata mikor tekinthető adekvátnak, ezért meglehetős önkényességgel használtatik a *kvantumelmélet*, a *kvantumfizika* és a *kvantummechanika* szó egyaránt. Én a továbbiakban a kvantummechanika kifejezést használom. A kvantummechanika mint elnevezés abból a megfigyelésből származik, hogy bizonyos fizikai tulajdonságok *egységi mennyiségenként* (a mennyiség latinul *quantum*) *ugrásszerűen, nem pedig folyamatos módon* változnak. Vagyis rendkívül kicsiny eltérések is drámai következményekkel járnak, az adott tér-idő struktúrák esetenként szinte felfoghatatlan dimenziójú és erejű átrendeződését hozhatják magukkal. Az egyetemes tudománytörténet egyik legjelentősebb, de egyben mindmáig legtalányosabb és leginkább vitatott területéről van szó. Az elmélet kezdeteitől, vagyis a huszadik század elejétől fogva a kvantummechanikának sokszor az ember legalapvetőbb tapasztalataival teljesen szembemenő eredményei éles és drámai filozófiai vitákat is keltettek, és sokféle interpretációhoz vezettek, sőt vezetnek ma is. Még a leginkább alapvető összefüggéseknek is évtizedekre volt szükségük ahhoz, hogy elfogadják őket, egy részük azonban még ma is viták tárgyát képezi. A nagyrészt Niels Bohr dán fizikusnak köszönhető, és ennek nyomán koppenhágainak nevezett értelmezést azonban a fizikusok nagytöbbsége ma már elfogadja. Bohr híres mondása, hogy *„jósolni nehéz, pláne, ami a jövőt illeti"* ironikusan utal arra, hogy a világ alapvető folyamatai eredendően sztochasztikus jellegűek, és minél komplexebb rendszereket vizsgálunk, ez annál inkább igaz. Mindez nem feltétlenül jelenti a világ determinatív jellege elfogadásának feladását, hanem inkább arról van szó, hogy a világ *„indeterminisztikusan determinisztikus"* hely. Eszerint a kvantummechanikai jóslatok valószínűségi

természete nem magyarázható más, determinisztikus elméletek segítségével, és itt nem egyszerűen a jelen világ korlátozott tudásából adódó hiányosságról, hanem valamilyen, ennél sokkal mélyebb összefüggésről van szó. A kvantummechanika egészen egyszerűen azért nyújt valószínűségi jóslatokat a létezés legalapvetőbb fizikai összefüggéseiről, mert, ahogy kiderülni látszik, *maga a világegyetem természete valószínűségi és nem mechanikusan determinisztikus jellegű* (tehát indeterminisztikusan determinisztikus). Albert Einstein, aki maga is a kvantumelmélet egyik megalapozója volt, egész élete során sem tudott beletörődni abba, hogy ezzel a világ, a létezés determinisztikus természete bizonytalanná, mi több bizonyíthatatlanná vált. (Ahogy fogalmazott: Isten nem kockajátékos!) Úgy tartotta, inkább arról lehet szó, hogy léteznie kell egy *helyi rejtett változós rendszernek* a kvantummechanika alatti létmezőkben, s ennél fogva a kvantumfizika addig megfogalmazott elmélete nem ad teljes képet addig, míg ezt a mélyebb létréteget fel nem tárjuk. Az elmélethez ellenvetések egész sorozatát alkotta meg, amelyek közül a leghíresebb Einstein–Podolsky–Rosen-paradoxon (EPR-paradoxon) néven vált ismertté. Ám a későbbi kutatások kimutatták, hogy az EPR-paradoxon kísérletileg tesztelhető különbségre vezet a kvantummechanika és a *lokális rejtett változós* elméletek között. Kísérletek sokaságát végezték el azóta, és ezek során kimutatták, sokoldalúan bizonyították, hogy a kvantummechanika Niels Bohr szerinti létértelmezési logikája látszik inkább helyesnek, s a világ valóban nem magyarázható ilyen rejtett változókkal – vagyis Einstein itt minden bizonnyal tévedett.

„(…) a magyarság egyre kevésbé képes létének kielégítő megszervezésére, aminek legvalószínűbb oka, hogy elveszteni látszik tudását, bátorságát, kitartását."

Egyetlen biztos dolog van tehát, mondhatnánk némi önirónával: a bizonytalanság. Heisenberg fogalmazta meg először azt az alapparadoxont, hogy nem lehet egyszerre egy részecske tömegét és impulzusát pontosan megadni, ezt nevezte el bizonytalansági relációnak. Minél pontosabban határozom meg az egyiket, annál bizonytalanabb és elmosódottabb körvonalú lesz a másik. Nem lehet valaminek (vagy valakinek?!) teljes pontossággal egyszerre megadni a statikáját és a dinamikáját egyaránt. A kvantummechanika művelői által végzett kísérletek egyre meglepőbb talányokhoz, eddig elképzelhetetlen paradoxonokhoz vezetnek, amelyek közül talán a kvantumösszefonódás és a kvantumalagút-hatás a legismertebb. A kvantumösszefonódás nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy a megfigyelt elemi részecske egyszerre lehet két különböző helyen. Ráadásul, ha az egyiket befolyásolni tudjuk, akkor a másiknál azonnal megjelenik ugyanaz a változás, méghozzá teljesen függetlenül a távolságtól, és ez újabb súlyos paradoxon, hisz ezek szerint létezhet végtelen sebességű kölcsönhatás, és egyre több jel utal arra, hogy talán a gravitációnak látszó máig titokzatos kölcsönhatás is ilyen. Ennél még nehezebben felfogható, hogy másként viselkedik az elemi részecske, ha megfigyeljük, és akkor, amikor nem. Ez az ismeretelmélet legősibb rejtélyéhez kapcsolódóan azt erősíti meg, hogy lehet, hogy nincs, és nem is lehet megismeréstől független valóság, vagy legalábbis azt, ha van is, a dolog természeténél fogva soha nem győződhetünk meg erről. Hiszen nem tudunk úgy megfigyelni valamit, hogy közben nem figyeljük meg. Ahogyan Oswald Spengler fogalmaz: *„Annyi világ van, ahány lény a világon, s az állítólag egyetlen, egyetemes és örök világ, amelyről mindenki azt hiszi, hogy a többiekével közös, mindegyikőjük létezésében mindig új, egyszeri és soha meg nem ismétlő-*

dő élmény." Ezt a kvantumelmélethez kapcsolódó teórianyaláb úgy foglalja össze, hogy valójában végtelen számú világegyetem létezik, vagy legalábbis létezhet, párhuzamosan fennálló univerzumokban élünk tehát. Ez egyben Isten létezésének kérdését is új megvilágításba helyezi, hisz ebben az esetben az általunk saját univerzumunkban „transzcendensnek" vagy „túlvilágiának" nevezett erők mindössze egy a miénktől eltérő univerzum létezésének megnyilvánulásai, ami persze feltételezheti az egyes univerzumok egymással való kommunikációját. (Hasonlóan elgondolkodtató következtetésekre juthatunk mindebből, ha a keleti létértelmezési logikák lélekvándorlásra vonatkozó képzeteit vizsgáljuk meg.) A párhuzamosan létező univerzumok közötti hierarchikus rend és az e hierarchikus szintek közötti kommunikációs módok (például az ima, a fohász, a meditáció) természetesen nem illeszthetők a nyugatias tudomány által detektálható tények világába, ám ez egyúttal arra is rámutat, hogy a modern tudomány önkényesen kisajátította a tudományos tény meghatározásának axiómáit. A Bert Hellinger által feltételezett morfogenetikus mezők akár a párhuzamos univerzumok közötti sajátos kommunikációs módként is értelmezhetők. És mivel a családállítás/nemzetállítás eljárásai sokszor vizsgálják személyek és közösségek döntéseit, ezt a mozzanatot is érdemes belehelyezni a párhuzamos valóságok értelmezési keretébe. Amikor ugyanis döntést hozunk (az egyik univerzumban zajló létünk során), sorsunk elágazik abba az irányba, amelybe a döntést hoztuk, de a párhuzamos univerzumok valamelyikében folytatódhat az az életünk is, amelyet ebben a világegyetemben itt és most éppen nem választottunk. A legmélyebb sorstragédiák pedig éppen abból származhatnak, amikor az e döntéseink nyomán vereséget szenvedő, és így aláhulló vagy valamilyen értelemben kitagadott valóságaink rejtett léttömbjébe egyszer esetleg mégis csak beleütköznek a döntéseink nyomán felépülő választott valóságunk evilági tektonikai lemezei. Mert önálló, párhuzamosan létező, az általunk választottól esetleg sokkal nagyobb létenergiájukkal ezek a tömbök áttörhetik a döntéseink nyomán választott mostani univerzumunk falát. Mindezt pedig az odatartozás, hozzátartozás egyetemes jogán. (Ahogy Károlyi Amy írta: *„Valahol a dolgok megvannak, / mint lelkünk kútjában a kő. // Hol aláhulló dolgaink köré / az öröklét kérge nő."*) Oswald Spengler *A Nyugat alkonya* című korszakos művének, amiből a fentebbi idézet is származik, egyik legmélyebb üzenete, hogy a nyugati ember súlyos lételméleti hibát ejt, amikor a világban kétségtelenül létező oksági láncolatot térben és időben egyetemessé próbálja tenni, holott csak egyike a lehetséges létszerveződési mintázatoknak. Akkor pedig végzetesen téved, amikor ezt ráadásul mechanikusan kiterjeszti az ember belső világára is, *ahol a sors uralkodik, vagyis a „lélek kvantummechanikája" működik*, és amikor az okság még evilági univerzumunk makroszintű szerveződési szintjeinek is csak egyik lehetséges megnyilvánulása. Ha mindehhez hozzátesszük a kvantummechanika *alagút-hatásából* levonható következtetéseket, még különösebb világba jutunk. Ez a paradoxon úgy írható le, hogy egy részecske olyan „falon" is akadálytalanul áthatolhat, amelynek legyőzésére nyilvánvalóan elégtelen az energiája, de mintegy, ahogy a fizikusok mondják, *„energiaelőleget"* vesz fel ezen az oldalon, amit a „falon" túl ad vissza, miután áthatolt egy olyan *„energia-alagúton"*, ahol – legalábbis egy rövid időkvantum alatt – nem értelmezhető az anyag- és energia-megmaradás törvénye. (Mondhatnánk Shakespeare Rómeójával szólva: *„Szerelmem könnyű szárnyán jöttem én, / vágyamnak gátja kőfal nem lehet".*) Mi ez, ha nem az akarat diadala, a szellemi energiák mindent legyőzni képes koz-

mikus ereje? És végül az is kiderülni látszik, hogy a mikrokozmosz és a makrokozmosz szintén drámai paradoxonokon át kapcsolódik egymáshoz a kvantumlogika alapján szemlélve. Kiderült ugyanis, hogy olyan gigantikus kozmikus konstrukciók, mint a galaxisok, vagy az ezek ezreiből felépülő galaxishalmazok, ha csak ismert, detektálható anyagból állnának, nem lennének képesek struktúrába rendeződni, mert az ismert anyag gravitációja ehhez nem elégséges. Hogy mégis megteszik, csak azzal magyarázható, hogy léteznie kell egy nem detektálható „anyagnak", amelynek mennyisége legalább hatszor akkora, mint a világegyetemben létező érzékelhető evilági anyag. Ezt a kozmológusok egyelőre egyszerűen csak *„sötét anyagnak"* nevezik. Egyébként azért sötét, vagyis detektálhatatlan, mert semmiféle kölcsönhatásba nem lép az ismert világunkkal, vagyis szintén valamilyen „párhuzamos univerzumot" testesít meg. Ám még ennél is sokszorta nagyobbnak adódik az az energiatömeg, ami viszont e felfoghatatlan gravitációval szembeszállva, iszonyú erővel távolítja egymástól a galaxisokat, tehát tágítani képes a világegyetemet. Ezt a hatóerőt egyelőre hipotetikusan *„sötét energiának"* nevezik. (Kedvesen mulatságos, hogy itt minden sötét, ami ismeretlen, megmagyarázhatatlan, hisz a „felvilágosodás" ugyebár mindenre fényt derít. Legalábbis egyszer majd, talán. Vagy nem.) És, mivel mind a sötét anyag, mind a sötét energia feltehetőleg elemi összetevőkkel is rendelkezik, így megint a kvantummechanika logikájával közelíthető meg. Sokatmondó szimbolikus szellemi üzenet tehát, hogy az ismeretlen vagy legalábbis nem detektálható entitásokat a nyugatias tudomány mindig sötétnek és/vagy feketének tekinti (*fekete lyuk, sötét anyag, sötét energia*). Mint ahogy a lélek sötétjében uralkodó erőket is így láttatja. És végül mindezt mintegy keretbe foglalja az a feltételezés, hogy a létezés anyagi fizikai struktúráinak legmélyén, felfoghatatlanul, parányi rezgő húrok végtelen tömege alkotja a világ alapszövetét. Ez a szuperhúr elmélet, amely minimum tizenegy dimenziós teret tételez fel, és úgy véli, hogy a mi háromdimenziós világunkon kívüli dimenziók mintegy „felcsavarodnak" az ismert háromra, az általuk kifeszített térre, és így örökre detektálhatatlanok maradnak. Ha közel vagyunk a húrok nagyságrendjéhez, ami tíz a mínusz hatvanhatodikon méter körüli érték lehet, akkor ott az emberi megismerő ész számára már végképp megragadhatatlanul kiszámíthatatlanná válik a világ (ez a *kvantumfortyogás* birodalma), és minél inkább távolodunk a makroméretű struktúrák, galaxisok és galaxishalmazok felé, annál inkább „kisimul" a dolgok kvantummozgások által felkorbácsolt mikrofelszíne. E „kisimulás" következtében látjuk úgy, hogy ebben a világban megvalósult *„gyönyörű / képességünk a rend, / mellyel az elme tudomásul veszi / a véges végtelent"*. József Attila ezt egyébként akkoriban írta le *A város peremén* című versében, amikor Niels Bohr és Albert Einstein küzdelme a világértelmezés alapformái körül éppen csúcspontján járt. A családállítás/nemzetállítás a lélek kvantumszintjét közelíti, így az ott zajló hihetetlen erejű örvényléseket mutatja meg. A szuperhúr elmélet szerint – jelen nyelvünkre fordítva – a világ nem más, mint kozmikus zenemű, hisz e végtelenül kicsiny és végtelen számú elképzelhetetlenül aprócska rezgő húrok egyben az egyetemes szeretet rezgéseit írják le. Szép metafora, hogy a rezgés mértékegysége a *hertz*, amihez a német nyelvben igen hasonló a *Herz*, vagyis a szív.

E kicsit (nem kicsit, nagyon) hosszúra nyúlt kitérő után visszatérve témánk eredeti medrébe, a családállítás filozófiája három alapelvre épül. Az első *az „odatartozás" univerzális joga*. Ez azt jelenti, hogy teljesen függetlenül az egyes létezők konkrét életpályájától, tetteitől vagy éppen

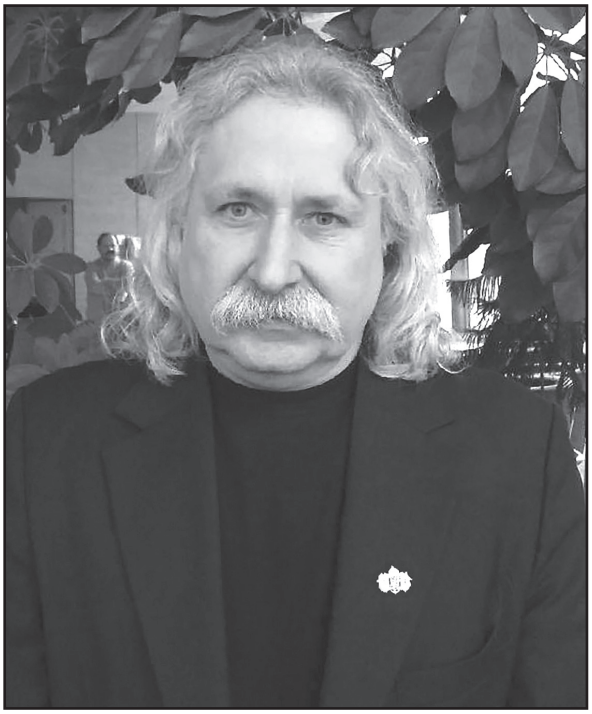
mulasztásaitól, bármilyen torzulás, hanyatlás, degeneráció ellenére a hozzátartozó (mint a neve is mutatja) örökre hozzátartozik az adott „rendszerhez". Semmilyen indokkal és semmilyen módon el nem vonható tőle. A kozmikus szereteterők működésének belső logikája hosszú távon tökéletesen lehetetlenít minden tudatos kirekesztési törekvést, sőt éppen ebből az eleve kudarcra ítélt kirekesztési kísérletből származik minden további drámai fejlemény. (Erre épül többek között a görög sorstragédiák dramaturgiai íve is. Már az expozíció bemutatja, hogy a szereplőket egy feltáratlan trauma tartja fogságában, és e feldolgozatlan sérülés a kiegyenlítő erőkön keresztül olyan spontán módon kifejlődő, de mintázatában azonos elveket követő tragédiához vezet, ami azután felszínre hozza a trauma valós szerkezetét, és megnyitja az utat az öngyógyítás megindulásához. A közösség ugyan hatalmas áldozatot hoz, nagy árat fizet, de a megtisztulás, a katarzis végül mégiscsak megnyitja a dolgok „helyrerázódásának", a kozmikus rend helyreállításának lehetőségét.)

„Az egyes történelmi korszakokban reményeink szerint megtalálhatjuk azoknak a mindeddig feltáratlan traumáknak a nyomait, amelyeknek elfojtása, feldolgozatlansága, illetve e feldolgozatlanság egyre súlyosabb terhei okozzák a hanyatlás gyorsulását. A dolgok belső logikája szerint a beazonosítás, néven nevezés, feldolgozás nyithatná meg a hanyatlás megállításának lehetőségét."

A második alapelv *az élet természetes hierarchiájának elve*: az, hogy mindenki az előző nemzedéktől kapja a létezés lehetőségét, és hogy ez az út megmásíthatatlanul egyirányú. Mindez kozmikus dimenziójú ajándék, de potenciálisan végtelen felelősség is, mert egyúttal az előző nemzedékek minden halmazati terhét is megörököljük, noha nem tudhatjuk, hogy mindez mennyiben érinti a mi konkrét egyedi életünket. Ehhez szorosan kapcsolódik a harmadik alapelv, amelynek lényege *a kiegyenlítődés*. Vagyis az ősi mintázatok – titokzatos önkorrekciós, rend helyreállító „mechanizmusaik" nyomán – minden kirekesztési kísérlet ellenére működésbe lépnek, és véletlenszerű kiválasztással a későbbi nemzedékek egy-egy tagjára vagy tagjaira terhelik az elfojtási kísérlet nyomán feldolgozatlanul maradó trauma egész súlyát. A véletlenszerűséget találhatjuk igazságtalannak, méltánytalannak – mert: „miért pont én?" –, de be kell látnunk, hogy a létezés/teremtés belső logikáját aligha lehetne a méltányos mérlegelés alapjaira helyezni. Ez a sors működési „mechanizmusa", amely összeköttetést teremt az egyén egyedi, egyszeri, empirikusan átélhető evilági *élete* és az egyetemes, általános és csak szellemileg átélhető örök *léte* között, amely öröklét az ősök végtelen sorának egymásra hatásában nyilvánul meg. Az archaikus görög kultúrában ezt a legfontosabb ontológiai összefüggést az idő megnevezésének kettőssége írta le. Az élet órája Kronosz volt, a lété pedig Kairosz. A modern kor válsága és felbomlása abban is megmutatkozik, hogy e létkettősséget ma már értelmezni sem tudja. Az egész világ feletti lét-diktatúrát gyakorló nyugatias modernitás éppen azzal tartja teljes kiszolgáltatottságban az embert, hogy megfosztja önmaga öröklétben való elhelyezésének nemcsak a lehetőségétől, de e legmélyebb emberi létmunka szükségességének elemi szintű felismerésétől is. Vagyis a mai modern embernek már nincs és nem is lehet sorsa, hiszen a sors az élet és a lét közötti összeköttetést fejezi ki. A „sorstalanság" tehát a kor alapvető kórtünete, de a Nobel-díjas regény szerzőjének filozófiai álláspontjával szemben, ez nem az általa képviselt nép elleni történelmi merényletként, hanem éppen e nép által elkövetett létbűnökön

keresztül valósult meg az elmúlt háromezer év története során. A helyzetet pontosan írja le a görögök által megfogalmazott paradoxon, hogy ebben a világban az emberek többsége még azelőtt meghal, mielőtt megszületett volna.

Az elmondottakból logikusan következik, hogy a családállítás módszerének belső logikái bizonyos feltételekkel bármilyen emberi közösségre is alkalmazhatók lehetnek. Esetünkben a magyar nemzet volna az a sajátos komplexum, amelyre nézvést a módszert alkalmazni próbáljuk. A probléma főként abból adódik, hogy minél nagyobb és komplexebb közösségekről van szó, annál nehezebb feladat a főszereplők beazonosítása, és a magyar nemzet nevű emberi közösség mindenképpen ilyen. Ráadásul itt a feldolgozatlan traumák íve évezredes, így olyan nagyszámú képviselő kellene, ami technikailag kezelhetetlenné tenné az eljárást. Az említett közel két év nagyjából tucatnyi családállítása során tehát kiindulásként azt az eljárást választottuk, hogy a létszerveződési mód dimenziója és az időbeli dimenzió egyes lineárisan értelmezhető korszakainak megjelenítői voltak a nemzetállítás fő képviselői. Ez konkrétan azt jelenti, hogy a szeretetenergiák szabad áramlását elősegítő létmunka, a létegyensúly, létharmónia volt az egyik főszereplő, a létfelélő, létrontó önpusztítás pedig a másik, és az elmúlt kétezer év magyarságának történelmi korszakai a további szereplők. Az első korszak az őstörténelem törzsi szerveződés előtti szakasza, a második a törzsi szerveződés kialakulásának időszaka, a harmadik a honfoglalás/honvisszafoglalás kora, a negyedik az államalapítás kora, az ötödik az államalapítástól a Hunyadiakig tartó élet-halál küzdelem korszaka, és végül a hatodik a birodalmi függések és hanyatlás önfelszámolásának kora. Bár a családállítás – és így a nemzetállítás – lényeges eleme, mondhatni szemléleti alapja, hogy igyekezzünk tartózkodni minden prekoncepciótól,

Jelenczki István

hiszen csak így biztosítható teljes nyitottságunk a folyamat eredményének elfogadásához (legyen az mégoly bizarr, váratlan és különös), önáltatás lenne azt állítani, hogy nincs előzetes feltevés arról, hogy mi is okozza azt a hanyatlást, ami ma már a magyarság önfelszámolásának vízióját vetíti elénk. Most ezeket a feltevéseket próbáljuk címszavakban összekapcsolni. A hipotézisek talapzatát, persze, egy evidencia képviseli, nevezetesen az, hogy a hanyatlás fő oka: a magyarság egyre kevésbé képes létének kielégítő megszervezésére, aminek legvalószínűbb oka, hogy elveszteni látszik tudását, bátorságát, kitartását. Márpedig ezek az alapvető erények nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy egy emberi közösség felismerje: az egyetemes, kozmikus szeretetenergiák szabad áramlásának biztosítása érdekében mikor, mit és hogyan kell tennie, hogyan kell megszerveznie létét és életét. A magyarság ennek nyomán egyre kevésbé képes elbeszélni a helyzetét és meg-

beszélni a teendőit. Márpedig egy ilyen közösség egyre inkább cselekvésképtelenné válik, egy cselekvésképtelen közösség pedig egyre kiszolgáltatottabb lesz. A létharmónia és létrontás erőinek szüntelen kozmikus küzdelméből így tehát egyre inkább az utóbbiak kerülnek ki győztesen, és mivel a folyamat öngerjesztőnek látszik, elméletileg és gyakorlatilag is igen nehéz megmondani, hogy milyen módon lehetne megállni e pusztulási lejtőn, és melyek a visszafordulás esélyei. Az egyes történelmi korszakokban reményeink szerint megtalálhatjuk azoknak a mindeddig feltáratlan traumáknak a nyomait, amelyeknek elfojtása, feldolgozatlansága, illetve e feldolgozatlanság egyre súlyosabb terhei okozzák a hanyatlás gyorsulását. A dolgok belső logikája szerint a beazonosítás, néven nevezés, feldolgozás nyithatná meg a hanyatlás megállításának lehetőségét. Ahogy Bibó István fogalmaz az *Eltorzult magyar alkat, zsákutcás magyar történelem* című művében: *„Ha egy emberi közösség az önáltató hazugságok olyan zsákutcájába beleszorul, ahol a dolgokat nevükön nevezni nem lehet, de nem is szabad, ez előbb-utóbb elkerülhetetlenül vezet az egész emberi közösség általános értelmi és erkölcsi lezülléséhez”*. Ez a mondat egyben a nemzetállítás egyik fő pillére is. Ahogy már említettem, hihetetlen energiák mozdultak meg e közel két év nemzetállításai során. Jómagam társszerző-szakértőként valójában csak külső szemlélő voltam a nemzetállítások során, de még így is elképesztő lelki változásokat éltem át, akik pedig minden alkalommal „képviselők” voltak, szinte teljesen átlényegültek. Az ősi bölcsesség, miszerint, ha változást akarsz, a változás légy te magad, itt a szó legszorosabb értelmében jelent meg. Egyikünk sem lehet már soha az, mint ami ezelőtt, az egész életünkön nyomot hagyó két év előtt voltunk. Talán nem kell külön hangsúlyoznom, hogy mivel ennek a létmegértési kísérletnek semmiféle közvetlen előzménye nincs, így az alkotók itt valóban „a lélek kvantummechanikájának” feltárásába fogtak, ennek minden ma még beláthatatlan következményével, és persze, merjük kimondani, kockázatával együtt. Ezért is illeti hála és tisztelet Zseni Annamáriát és Jelenczki Istvánt, de legfőképpen a „képviseletet” vállalókat.

A nemzetállítás procedúrái a családállítás módszeréhez hasonlóan mentek végbe. Az általában 8–12 képviselő a magyar nemzet létezésének legalapvetőbb elemeit reprezentálta, anélkül, hogy ebből bármit sejtettek volna. Eltérő személyek eltérő „lételemeket” képviseltek teljesen véletlenszerűen választva, ám az állítások alapmintázatai mindig pontosan ugyanazt jelenítették meg. Megrendítő volt átélni, és akárhányszor nézem meg az utolsó összefoglaló állítást bemutató *Ön-tér-kép* című filmet, egyre inkább megrendít, hogy mindig pontosan az a mintázat jelenik meg, amit a lelkünk mélyén eddig is sejtettünk, csak nem nagyon mertünk magunknak sem bevallani. Minden állításból, és így a filmre vett utolsó állításból is kiderül, hogy *a magyar nemzet végzetesen elgyengült, és a teljes felbomlás állapotában van*. Amit József Attila írt, a *„gyönyörű képességünk, a rend”*, minden állítás során romokban hevert. A rend megtestesítőjeként szereplő képviselők minden állítás során többnyire a földre kuporodnak, és teljes elesettségről panaszkodnak, holott sejtelmük sincs, hogy mit is képviselnek valójában. A szakralitás, az egyetemes szeretet, a nemzet alkotó-építő energiái és végül, de nem utolsó sorban a nemzet lelkiismerete reménytelenségbe süllyedve sínylődik, és az életerő is oda van. És ami talán a leginkább szívszorító, hogy a nemzetet e dermedt állapotából kilendíteni próbáló mozgatóerő, a szó legszebb értelmében vett nemes indulat hiába van mindig a középpontban, képtelen megmozdítani a nemzet más lélekrészeit. A nemzet önazonos-

„Az elmúlt néhány évszázad során, nagyjából Mohács óta, az a hibás mintázat ismétlődik, hogy jöjjön már valaki és csináljon már valamit”.

sága többnyire eleve kivonul, és dacosan sorsára hagyja az irányt vesztetten kóválygó nemzetet, amely így *„tajtékzik téveteg”*. A meg nem nevezett „külső erő” pedig prédára váró ragadozóként igyekszik aktívan elősegíteni, hogy a magyar nemzet minél eredményesebben legyen képes felszámolni önmagát. A nemzeti tudattalan világában tehát egyértelműen megmutatkozik a potenciális nemzethalál, pontosabban egy halál-tusa utolsó fázisa. És bármennyire is láttuk/látjuk mindezt a hétköznapjaink során is, megdöbbentő élmény ennek újra és újra lejátszódó tökéletes visszaigazolódása a mindig teljesen más képviselőkkel és teljes „fedésben” véghezvitt nemzetállításokon. A legfőbb tanulság tehát az, hogy *a nemzet valóban a teljes önfelszámolás felé halad, mindenképpen cselekednünk kell a megmaradáshoz.* Nem véletlen, hogy a nézők percekig felállva ünnepelték vastapssal a filmet, és az ezt követő, a film alkotóival és „képviselőkkel” zajló vita is órákon át tartott. De vajon lesz-e ereje e nézőknek, akik saját sorsuk, nemzetük sorsának aktív alakítói, a létlejtőről történő visszafordulást a valóságos valóságban is véghezvinni? A nemzetállítás ezt a kérdést ugyan nem tudja megválaszolni, de a kérdés ettől kezdve, mint írás a falon, mindig erre figyelmeztet minket. A nemzetállítás tehát nem képes megmutatni, hogy mi volna a megoldás, így azt sem ígéri, hogy könnyen, gyorsan, olcsón juthatunk végre az anyagi, fizikai, lelki, erkölcsi, szellemi értelemben egyaránt méltó élethez. De azt megrendítő pontossággal mutatja meg, hogy mi volna a szellemi íve ennek a nemzet-újjáépítő létmunkának. A nemzetállítások egyértelműen jelzik, hogy a legelső szellemi teendő a rend helyreállítása volna. Majd ezt követően a szakralitás, az egyetemes szeretet, a nemzet alkotó, pozitív szellemi energiáinak összekapcsolása a cselekvő erővel, a nemzet-újrateremtő cselekvéssel. Ezek a feladatok várjnak a fiatal nemzedékekre, és ez az elmúlt évszázadok legsúlyosabb kihívását jelenti számukra. Az elmúlt néhány évszázad során, nagyjából Mohács óta, az a hibás mintázat ismétlődik, hogy jöjjön már valaki és csináljon már valamit, pedig ahogy a költő mondja, *„nem jön felold dó égi jel, nincs mentség, győzni kell”*. Mindez nem azt jelenti, hogy a Gondviselés, mint az egyetemes szeretet megjelenítője, elfordult volna tőlünk, de azt igen, hogy a mi hitre és szakrális tudásra épülő bátor és becsületes cselekedeteinken keresztül tud megnyilvánulni, amit a népi bölcsesség, mint az ősi alapmintázat hétköznapi megjelenítője, úgy fejez ki, hogy *„Segíts magadon, Isten is megsegít”*. És legvégül még annyit tennék hozzá mindehhez, hogy a nemzetállítást bemutató film a szó legteljesebb értelmében minden emberi lényhez szól, politikai hovatartozástól teljesen függetlenül. Hiszen éppen azt mutatja meg, hogy a politika, mint olyan, valójában képtelenségre vállalkozik, mert *rövid távon* (lehetőleg azonnal) és *kívülről* akar valamit látványosan (vagy inkább „látványtechnikailag”) megváltoztatni, ami csupán *belső* (mondhatni a lélek legbelső, legintimebb tereiben létező) és meghatározhatatlanul *hosszú idő alatt* változtathatja meg a mintázatát. És persze akkor sem külső kényszerek hatására. Mindez talán illő szerénységre taníthatná a politika szereplőit, ami önmagában is reményt keltő fejlemény lenne, még ha ma ennek feltételezése gyermeteg utópiának is tűnik. Ezért *is* ajánlom mindenkinek jó szívvel a film megtekintését.

„A nemzetállítások egyértelműen jelzik, hogy a legelső szellemi teendő a rend helyreállítása volna. Majd ezt követően a szakralitás, az egyetemes szeretet, a nemzet alkotó, pozitív szellemi energiáinak összekapcsolása a cselekvő erővel, a nemzet-újrateremtő cselekvéssel.”